

ката на кжсъ срокъ (като влогове и на текуща смѣтка, а при емисионнитѣ банки — и срѣщу банкноти въ обращение). Само въ послѣдниятъ случай една търговска банка ще бжде въ всѣко врѣме въ състояние да удовлетвори на прѣдявенитѣ искания — това, което характеризира нейната солидностъ, — за повръщане на влоговетѣ, а при централнитѣ банки — и за размѣна на банковата книга (банкнота) съ звонкова монета.

Прочее, като е оргаризиранъ вече или има тенденция да бжде организиранъ, досѣжно голѣмината на лихвата и сроковетѣ на погашение на капиталния дългъ, по начинъ, изложенъ до тукъ, сир. съобразно съ стопанскитѣ интереси на заемоприемателя, публичниятъ кредитъ, въ противовѣсъ на лихоимския, кждѣто господствува въ пълна мощъ само тѣсно-егоистическото стрѣмление на лихваря за по-бързо забогатѣване ¹⁵⁾, кредитътъ както отъ часно, така и отъ народо-стопанско гледище е въ висока степенъ благодатенъ: той привежда въ движение мъртвостоящитѣ (потенциални) парични капитали, разпрѣснати пространствено, като ги мобилизира въ една форма годна за потрѣбление и имъ дава производително направление ¹⁶⁾; чрѣзъ него се съдѣйствува по този начинъ за разширяването и укрѣпването на сѣществувачи вече прѣдприятия и за възникването на нови; въ силата на този послѣденъ фактъ той привежда въ движение мускулната сила на работника и интелектуалнитѣ способности на интелигентния (създава се работа на широкитѣ маси, въ съставъ пропаднали занаятчий, обезземелени селени собственици и умственъ пролетарятъ); той, безъ разлика отъ собственъ капиталъ, носи на своятъ обладателъ принадлежна стойностъ (създава нови цѣнности, богатства) ¹⁷⁾; и най-сетнѣ, чрѣзъ кредита, чрѣзъ разширение на производството, се създаватъ надеждни източници за фиска.

¹⁵⁾ Дори днесъ въ центра, Ламбардстритъ на София, прѣдъ очитѣ на самата централна властъ, не сж рѣдкость лихварскитѣ сѣлки при 24% лихва: ние сме биле зрители, какъ днесъ по стѣдитѣ на столицата на България модерно облечениятъ и пригладенъ лихваръ, кичещъ се съ прозвището bankerъ, зрящъ лѣниво и тѣпо околорѣстъ, да казва на своятъ божемъ клиентъ: «Азъ не ти вземамъ много — 10% за себе (не казва на мѣсець!) и толкова за банкитѣ» . . . Ние знаемъ, че частниятъ кредитъ въ чужбина, а още повече у насъ, излиза по-скжпъ отъ публичния кредитъ; нъ ние никога не допускахме, че новитѣ знания ще бждатъ пустнати въ ходъ за една по-жестoka експлоатация съ положението на слабосилнитѣ.

¹⁶⁾ «Миллионъ находящъ се въ ржцѣтъ на единъ bankerъ, прѣдставлява голѣма сила, тѣй като той го раздава по свое благоусмотрѣние и нуждающитѣ се отъ пари могатъ да се обърнатъ направо къмъ него, когато тази сжщата сума, разпрѣсната въ публиката между десетина или даже петдесетъ притежатели, съвсѣмъ не прѣдставлява сила: никой не знае какъ да намѣри тѣзи пари и къмъ кого да се обърне за тази цѣль. Концентрацията на паритѣ въ банкитѣ е главната, ако не и единствена причина за безпримѣрното богатство на английския париченъ пазаръ». («Ломбардстритъ», стр. 4)

¹⁷⁾ Правото на паричния капиталистъ да иска лихва на своя капиталъ, който той отстъпва на своя събратъ промишленъ капиталистъ, се гради върху основата, че капиталътъ на първия въ ржцѣтъ на про-